

onder hij, ze als eigen schuld en zonde op zich nemende, in de verlatenheid van zijn God metterdaad gezwogen heeft. Toen voelde de Heiland het leven als uit zich wegrukken, en zich zelf wegzinken in de diepten des doods. Dit nu is de *helsche smarte* geweest, die ons in eindeloze aanbidding tot onzen Heiland doet opzien, wijl het hier immers was, dat hij van ons den vloek heeft afgewenteld. Hij doorstond, wat ons voor eeuwig zou verdorven hebben. En op dat dragen van den vloek in deze helsche smarte, weer volten nadruk te hebben gelegd, is de nieuwe bezieling die in de belijdenis van den dood van Christus ook onder ons is uitgegaan.

Dr. A. K.

„Bekommeren zich niet over de verbrekking”.

Die wijn uit schalen drinken, en zich zalven met de voortreffelijke olie, maar bekommeren zich niet over de verbrekking van Jozef.

Amos 6: 6.

De cirkel is de vanzelf aangegeven figuur voor ieders leven. Er is in den cirkel een middenpunt van binnen en een omtrek van buiten. En juist zoo is het met ons zelf. In het verborgen middenpunt van ons leven schuilt ons ik, en de omtrek van ons leven wordt gevormd door onze aanraking met de wereld der menschenkinders om ons heen. Die twee nu, middenpunt en omtrek, hooren bij elkander. Van uit het middenpunt wordt met volle straaltengte de omtrek gevormd, en in den omtrek versterft 't alles, zoo niet uit het middenpunt gestadig de levenswarmte toevloeit.

Zal 't goed met ons zijn, dan moet alsoo middenpunt en omtrek in zuivere harmonie op elkander inwerken. Van binnen uit 't hart moet de trilling van ons leven uitgaan, en die trilling moet in levend verband met heel den omtrek staan.

Neem maar een huisgezin, een stille, lieve, vrome familie. Daarvan ligt 't levenwekkend middenpunt in 't hart van vader en moeder, en van uit dat warme oerhart moet de levens-existentie van het kroost, van verdere familieleden, en van het dienstpersoneel in heel den omtrek verward en bezielend worden.

Janneer is het nu maar, dat onder de belijders van den Heere zoo meer dan één hierin te kort schiet, juist zoals we dit gedurig zien onder de lieden der wereld.

Er zijn geheel wereldsche lieden, die zich schier niets aantrekken van wat er met hun kerk, hun volk, hun vaderland geschiedt, zoo zij zelve het maar goed hebben, zoo zij maar in gezondheid bloeien, en zoo zij zich maar in weelde baden kunnen.

Over dezulken heeft Amos het dan ook in het aangrijpende woord, dat boven deze mediatie staat. Hij klaagt daarin zoo bitter over de „gerusten te Sion; over hen „die den boezen dag verre stellen; over welgedane lieden, die „weelredig zijn op hun elpenbeenen bedsteden“, op het geluid der fluit kwinkelen, en den wijn uit schalen drinken, maar die geen hart voor hun land en volk hebben, en zich niet bekommeren om de verbrekking van het huis van Jozef. Lieden zonder hart, die alleen maar vragen hoe ze in hun zelfzucht recht gedijen kunnen, en die er zich niet om bekommeren, of volk, en land, en kerk er al ondergaat, ja, geheel verbroken wordt.

Bij die soort wereldsche lieden valt elk verband tusschen omtrek en middenpunt weg. Zelf zijn ze 't middenpunt, en zoo zij maar de begeerten van hun zinnelijk hart vervuld zien, deert 't hun niet, of de ondergang van volk en land al aanstaande is.

Al moest het met hun volk tot een algeheele verbrekking komen, zij bekennen, zij bekomen er zich niet om. De verbrekking van wat hun persoonlijk geluk niet te niet doet, gaat hun niet aan.

Dit nu keurt ieder weldenkende, en althans elk Christen af. Zulk een egoïsme is verfoeljik. En wie er zich aan schuldig maakt, werpt zijn eere als burger van zijn land weg.

Maar wees nu voorzichtig, en denk nu niet, dat althans vrome belijders van den Christus zich zulk hoos egoïsme wel nooit te verwijten zullen hebben.

Natuurlijk is dit juist, zoo ge enkel denkt aan zinnijk, weelderig, vleeschelijk egoïsme, aan een egoïsme dat uit de passies van het lichaam opkomt. Die passies worden door den Heiligen Geest in Gods kinderen beheerscht.

Maar vergaet nu niet, dat er ook egoïsme in ziel kan huizen, een egoïsme van geestelijken aard, en let er dan eens op hoe dikwijls juist heel vrome menschen zich wel juist in geestelijke mystiek baden, maar om de breuke van Gods Kerk, om de verbrekking van den Tempel des Heeren zich o, zoo luttel bekommeren. En wat is dit nu anders, dan dat ook bij dezulken de harmonie tusschen middenpunt en omtrek op zoo schuldige wijze verbroken is?

Tweeledig is nu eenmaal onze menschelijke existentie. We hebben een leven dat uitgaat van ons lichamelijk zien en begeeren, en daarnaast hebben we een heel ander leven, dat niet uit het lichaam, maar uit onze ziel opkomt. En van dit leven, dat uit onze ziel opkomt, is de omtrek der Kerk van Christus en al wat we voorts samen kunnen vallen onder den heiligen naam van het Koninkrijk des Heeren.

Behooren wij nu persoonlijk, behooren we zelf tot dat geestelijke lichaam van de Kerk des Heeren, zodat we juichen mogen in het zalige van het Kindschap, dan is het vanzelf eisch van waarachtige harmonie, dat ook wij elke breuke in Gods Kerk, elke verbrekking van het Sion Gods ons zullen aantrekken, en dat we met Jeremia zullen betuigen: „Ik ben gebroken van wege de breuke der dochter mijns volks. Ik ga in 't zwart. Ontzettend heeft mij aangegrepen“ (Jeremia VIII: 21).

Dan immers is wat in 't hart tintelt en wat trilt in den omtrek één.

Wat hier nu zoo vaak de harmonie in het zielsleven verstoort, is een *valsch mystiek*. Let wel, we zeggen niet: de mystiek, want mystiek is heerlijk. Neen, we doelen op de mystiek van het valsche soort: die feitelijk op niets anders neerkomt dan op geestelijke eigendunkelijkheid en geestelijk egoïsme.

Wie goed staat, dien is 't om zijn God te doen. Om zijn God te mogen en te kunnen dienen. Om zijn geheele existentie aan zijn God toe te wijden. En dan is de mystiek heerlijk, want dan bedoelt ze niet anders dan om

seer nauw bij haar God te leven, Gods wil te verstaan, te weten wat we voor de eere zijns Naams doen mogen, en in dit alles geen eigen zin en wil door te zetten, maar zich door den Heiligen Geest te laten leiden.

Natuurlijk gaat 't dan ook wel om de behoudenis der eigen ziel, en geniet 't hart volop en zaliglijk in de gemeenschap met den Onzienlijke, maar dan is dat genotene uitvloeisel en gevolg, en niet 't eenig doel. Grondtoon van 'tgeen in de ziel omgaat, is en blijft dan, elken morgen en elken avond, altijd weer geheel dezelfde vraag: Hoe, op wat manier, zal ik in den dienst van mijn God getrouw worden bevonden? Dit drijft dan vanzelf uit tot gestadig en bestendig onderzoek van de Schrift, om Gods wil te leeren verstaan, en steeds klaarder in te zien, welke de bepaalde dienst is, waartoe onze God ons persoonlijk verwardigt. Dan is men ingelijfd bij het zalige volk, dat weer Gods klanken hoort, en van schrede tot schrede voortwandelt in het Goddelijk aanschijn. Zelf wil men dan niets zijn, God moet dan alles voor ons wezen. En ten volle is 't dan op ons toepasselijk: „Wat vrees heeft elk die uwe wet bemint!“

Maar dan leeft men ook niet al wat Gods Kerk deert en tref, van heeler harte mee. Dan grijpt wat Gods volk wedervaardt, u in 't diept van uw wezen aan. En of er dan sprake is van de zaak des Heeren in de wersteling der Kerk, in den strijd om de school der jeugd, inzake de Zending, in de afkapping van het zedelijk leven, in de wersteling der Staatkundige partijen, of in wat de toekomst van ons volk deren kan, dan slaat elke breuke van dien aard vanzelf een breuke in uw hart. Dan waken we op om voor de zaak des Heeren mee te strijden. En gaat men, zooals Jeremia 't uitsprak, in 't zwart, omdat men zelf door de breuke van Gods volk gebroken is.

En hieraan nu kunt ge altoos den waren mystieke broeder van den *valschen* mysticus onderscheiden. De pseudo-mysticus is nooit op iets anders uit dan op 't zwelgen in eigen geestelijke genieting. God moet voor hem zijn, en niet hij voor zijn God. Vandaar dat de zaak zijns Gods zijn hart niet breekt. Ja, of 't al in heel den omtrek van het geestelijk erf alles te niet ging, niet hij zou er zich om bekommeren, zoo hij maar, in zijn eenzaamheid, op den top van zijn zulk zich geestelijk vermaken kon.

Zoo heel anders dan Jeremia, die trouwe dienstknecht des Heeren, die de kreet van diepe smart slaakte: „Ik ben gebroken vanwege de breuke uws volks!“

Dr. A. K.

Amsterdam, 15 Mei 1914.

Met hartelijke deelneming zal in onze Kerken het bericht ontvangen wezen, dat onze broeder Ds. R. J. W. Rudolph overleden is. Al wist ieder, dat voor zijn ongeestelijke krankheid geen herstel meer mogelijk was, en al danken we God den Heere, die Zijn kind uit zoo bitter en smartelijk lijden verlost heeft, toch voelen we, nu we bij zijn graf staan, te dieper, welk een kostelijke gave Gods ons in hem had geschonken, en hoeveel we missen zullen, nu hij is heengegaan.

Ds. Rudolph behoorde tot die oudere generatie van de studenten der Vrije Universiteit, voor wie hun komen aan onze Hoogeschool een geloofsdaad is geweest. Reeds als student voelde ieder zich tot hem aangetrokken, niet alleen om de nobelheid van zijn karakter en de uitnemende gaven hem geschonken, maar bovenal om het heilig idealisme, dat hem bezielde. Reeds toen toekende zich de eigenaardige richting van zijn geest af, want in de theologische en juridische faculteit tegelijk studeerende, toonde hij reeds, hoe zijn hart niet onverdeeld aan de Kerk behoorde, maar hij vol belangstelling was ook voor de groote politieke en sociale vraagstukken van onzen tijd. En zoo is ook zijn geheele leven geweest. Hoewel reeds jong geroepen tot Dienaar des Woords te Leiden, waar hij een pas tot reformatie gebrachte Gemeente had op te bouwen en te leiden, — een taak, die voor menig ander al zijn levenskracht zou geëischt hebben — wist Ds. Rudolph op wonderbare wijze met zijn tijd en gaven te woekeren. Van deze Schriftstudie gaf hij blijk in zijn verklaring van de gelijkenissen, met Ds. Renkema uitgegeven; voor de sociale quaestie trachtte hij van Christelijk standpunt voorlichting te geven; voorts schreef hij in de pers en trad onvermoed op op politieke vergaderingen; hij had een warm hart voor de studenten te Leiden, en zorgde inzonderheid voor onze Indologen. En dit alles was nog slechts een deel van zijn veelomvattenden werkring. Bovenal trok zijn hart echter naar kinderen: zelf niet met kinderen gezegend, was het alsof de liefde van zijn hart het meest uitgang naar verwaarloosde kinderen, om hun tot een vader te wezen. Na bijna een kwart eeuw met trouw zijn gemeente gediend te hebben, nam hij dan ook de benoeming aan tot president-directeur van de Gereformeerde inrichting voor voogdij- en regeeringskinderen te Achterveld om aan de verzorging dezer kinderen zijn beste kracht te wijden. Toen, nog eer hij zijn taak ten volle op zich kon nemen, kwam dat bange lijden over hem, dat nu aan dit rijke leven een einde heeft gemaakt.

En toch meer nog dan om dit rijke leven in den dienst van zijn God doorgebracht, zal Ds. Rudolph's naam bij ons volk, in gezegende gedachten blijven om die laatste maanden van zijn ziek- en sterfbed. Worstelende met den greep van de doodelijke krankheid, die hem had aangeast, bezweek de heldenmoed van zijn geloof geen oogenblik. Wie naar zijn ziekelijke ging om hem te troosten, keerde zelf beemoedigd, getroust en gesterkt in het geloof weer terug. Waar de stem hem begeven had, predikte hij voor heel ons volk, door die innig roerende brieven, die zoo gretig werden gelezen, en waard zijn, dat ze bewaard en afzonderlijk worden uitgegeven. Het was alsof het goud van zijn geloof, nu het in den smeltoven gelegd werd, nog zoo veel schooner glans verkeeg. Er schitterde in die brieven een geduld en lijdzzaamheid, een liefde voor zijn Heiland en een roemen in Zijn genade, waardoor menig kind van God verkwikt is geworden.

Moge God de Heere zijn diep bedroefde weduwe, die in haar geliefden man alles hier op aarde verliest, troosten, en ga van dit sterven voor ons allen een getuigenis uit, hoe waarachtig het woord van den Psalmddichter is: Let op den vrome en zie op den oprechte, want het einde van dien man zal vrede zijn.

Armenraad.

Naar men ons mededeelt, wordt hier en daar door de Armenraden bij onze diakonien er op aangedrongen, dat zij de namen der „bedeelden“ aan den Armenraad zullen mededeelen. De bedoeling van dit verzoek is niet, om op onbescheiden wijze er achter te komen, welke armen door onze diakonien verzorgd worden, maar wel om te kunnen waken tegen het kwaad van dubbele beoelening. Indien de Armenraden van alle instellingen van weldadigheid opgave ontvingen, welke armen ondersteuning genieten en daarvan geregeld lijst houden, dan kunnen de Armenraden, door deze lijsten te vergelijken, ook nagaan, welke armen dubbelen onderstand ontvangen en voor mogelijk misbruik waarschuwen.

Maar hoezeer we dat goede doel begrijpen en waarleeren, mogen we toch niet nalaten onze diakonien zeer ernstig te waarschuwen aan dezen drang geen gehoor te geven. Het eigenaardig karakter, dat de diaconale armenzorg draagt, verbiedt ons om de namen onzer armen aan anderen mede te deelen. De diakonie is het ambt door Christus ingesteld, om voor de arme broeders der gemeente te zorgen. Waar de gemeente een broederschap vormt, een groot gezin, waar elk lid medelijdt als het andere lijdt en de barmhartigheid van Christus ons dringt om voor zulke lijdende broeders te zorgen, daar is deze zorg een veel te heilige en teere zaak, om daarover naar buiten spreken; evenmin als iemand, wanneer hij een verarmd familielid steunt, daarover aan anderen mededeeling zal doen. Het zou daarom een krenken onzer armen en een vondigen tegen den eisch der broederlijke wezen, wanneer de diakonie een lijst van de namen onzer armen aan welke corporatie ook, die buiten de Kerk staat, toe zou zenden.

Het Ministerie Heemskerk heeft bij de herziening der Armenwet dan ook uiterstzwaarlijk als beginsel aangenomen, dat geen diakonie verplicht mag worden de namen harer bedeelden mede te deelen. Alleen dan wanneer een arme zich wendt tot de Overheid of tot eenige instelling van weldadigheid om steun te vragen, heeft hij daarmede zelf het geheim van zijn armoede op en is het geoorloofd, dat de diakonie inlichting geeft, of ook zij aan dezen arme hulp verleent. Er is daarom geen bezwaar tegen, wanneer de Armenraad van andere instellingen van weldadigheid zulke lijsten ontvangt, dat hij aan de diakonie onzer Kerken vraagt, of deze armen ook door haar bedeeld worden, maar onze diakonie mag niet een lijst van de door haar verzorgde armen aan den Armenraad doen toekomen. Ter wille van het gemak van de administratie mag een beginsel, dat ons heilig is, niet worden prijsgegeven.

Een dubbel erratum.

Naar aanleiding van wat we schreven over de erkenning van het candidaats-examen aan de Theologische School te Kampen, werd ons van bevriende zijde een dubbele opmerking gemaakt.

Vooreerst, dat het minder juist is te spreken van de *erkenning* van dit candidaats-examen, aangezien de Vrije Universiteit er natuurlijk niet aan denkt en er ook nooit aan gedacht heeft, dit candidaats-examen niet te erkennen. Zooals ook de Regeering, voordat de nieuwe Wet op het Hooger Onderwijs tot stand kwam, de examens en graden van de Vrije Universiteit steeds officieel erkend heeft, door aan de betrokken personen den titel te geven, dien ze aan de Vrije Universiteit verworven hadden, zoo heeft ook de Vrije Universiteit in haar correspondentie met deze heeren steeds den graad van candidaat erkend, dien deze heeren te Kampen verworven hadden. De graad van candidaat heeft echter aan de Theologische School een andere betekenis dan de graad van candidaat aan de Vrije Universiteit, want de candidaten te Kampen zijn „candidaten tot den heiligen Dienst“, de candidaten aan de Vrije Universiteit zijn candidaten voor het Doctoraat in de Godgeleerdheid. Het is daarom juist te spreken van „faciliteiten“, die aan deze candidaten te Kampen verleend kunnen worden, wanneer ze aan de Vrije Universiteit hun studien wenschen voort te zetten; tot welke faciliteiten dan ook zou kunnen behoren, dat ze niet verplicht werden het candidaats-examen aan de Vrije Universiteit af te leggen, gelijk ze thans reeds vrijgesteld worden van het propaedeutisch examen.

Een tweede opmerking, wier juistheid we evenzeer voettoets toegeven, was, dat we ons vergist hebben, toen we schreven, dat de Curatoren op de Synode te Zwolle het voorstel hadden gedaan om aan de Vereniging voor Hooger Onderwijs te vragen, dat de candidaten te Kampen onthouden zouden worden van de verplichting om daar opnieuw candidaats-examen af te leggen, op poene, dat anders de Synode aan de Kamper School het promotierecht zou verleen. De zaak heeft zich aldus toegevoerd, dat een Commissie door Curatoren benoemd om hen te adviseeren over de vraag, of het wenschelijk was, aan de School het jus promovendi toe te kennen, in haar meerderheid dit plan ontraden heeft, maar wel den Curatoren aanried „de Synode te

verzoeken zich in verbinding te stellen met de Vereniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag, teneinde de bestaande moeilijkheden voor studenten der Theologische School om aan de Vrije Universiteit te promoveeren, zoo mogelijk uit den weg te ruimen“. Meer behelste dit voorstel niet. Curatoren zijn echter op dit voorstel toen niet ingegaan en de zaak is daarom niet op de Synode te Zwolle behandeld.

Een belangrijke verklaring.

Prof. Bouwman verklaart in de jongste *Bazuin* naar aanleiding van onze artikelen over het Doctoraat, dat ook hij „*niemmer principieel, op grond van een gebod des Heeren, de kerkelijke opleiding verdedigd heeft*“.

Van deze verklaring nemen we gaarne acte. Er ligt toch in opgesloten, dat volgens dezen Hoogleraar aan de Theologische School de opleiding aan de Kerk geen Goddelijk gebod is, en dat hij niet meent, dat als een *beginsel* mag worden gesteld, dat de opleiding van de Kerk moet uitgaan.

Nu ging onze artikelenreeks, ook niet tegen Prof. Bouwman, maar tegen diegenen in onze Kerken, die de kerkelijke opleiding wel principieel verdedigen en deze opleiding wel een Goddelijk gebod achten. En niets zal ons liever zijn, dan wanneer Prof. Bouwman van zijn invloed als hoogleraar en als redacteur van de *Bazuin* gebruik wil maken om met ons deze onjuiste gedachte te bestrijden. Het is toch zeker niet zonder bedenking, wanneer men telkens in onze Kerken als een *gebod* Gods komt voorstellen, wat geen *gebod* Gods is.

Een nieuwe benoeming.

Dat H.H. Directeuren den moed hebben gehad, niettegenstaande de financiën der Vrije Universiteit niet rooskleurig zijn, om een nieuwe benoeming te doen, door Dr. Buitendijk als lector in de biologie aan te stellen, getuigt wel van het vertrouwen dat ze hebben in de actie, die thans tot meerder steun voor onze Hoogeschool gaande is.

Dr. Buitendijk, die reeds enkele jaren als assistent van Prof. Bouwman werkzaam was, zal nu een voornaam deel van de taak van dezen hoogleraar overnemen. Voor de medische faculteit ligt hierin ongetwijfeld winste. Dr. Buitendijk is een jong geleerde, aan wiens wetenschappelijken aanleg en gaven door zijn leermeesters groote lof is geschonken en die door zijn studien nu reeds naam heeft gemaakt. We verheugen ons dat door deze benoeming de Vrije Universiteit een kracht rijker is geworden, die voor de toekomst veel belooft, en dat aan Dr. Buitendijk daardoor tegelijk de gelegenheid is geschonken zich nu geheel aan deze wetenschappelijke studie te kunnen wijden.

Het Doctoraat.

XI.

Noch het Oude noch het Nieuwe Testament bieden dus eenigen grond voor het beweren, dat de opleiding van de Kerk zou moeten uitgaan. En toch zou, wanneer hier van een *beginsel* sprake was, het bewijs daarvan klaar en duidelijk uit de Schrift moeten geleyerd worden. Want andere beginselen, dan die aan Gods Woord hun gezag ontleenen, kennen we op kerkelijk terrein niet.

Het was daarom volkomen juist gezien van de voorstanders der kerkelijke opleiding, dat zij het pleit niet hebben gevoerd op grond van historische rechten of van het praktische voordeel van de Kerk, maar zich telkens weer beroepen hebben op *Gods Woord*. Ware dit beroep juist, dan zou metterdaad ieder Gereformeerde, hoe warm voorstander hij ook wezen mocht van de Universitaire opleiding, in de conscientie verplicht wezen om de Theologie voor de Kerk op te eischen en aan de Kerk alleen de opleiding der a.s. Dienaren des Woords toe te vertrouwen. Stilzwijgend zulk een beroep op Gods Woord voorbij te gaan, en te doen alsof men 't niet gehoord heeft, mag daarom onder Gereformeerden niet. Het is om die reden, dat we de voorbeelden en teksten uit de Heilige Schrift, waarop deze broeders zich beroepen, nog eens nauwkeurig hebben nagegaan, en aangevoeld hebben, waarom hun beroep op deze Schriftuurplaatsen o. i. niet opgaat. Hun fout was, dat ze uit het oog hadden verloren de gansch bijzondere omstandigheden, waaronder de Apostolische Kerk, ook wat de opleiding tot het ambt aangaat, optrad, waarom het zeker niet geoorloofd is uit zulke exceptionele verhoudingen een blijvend regel voor de Kerk aller eeuwen af te leiden.

Toegegeven echter, zoo zal men zeggen, dat de Schrift ons geen Goddelijk gebod aangaande de eigen opleiding geeft, ligt het dan niet in den aard der zaak, dat, waar de Overheid thans geen professie meer doet van de Gereformeerde religie en zij de „Scholen“, die voor de opleiding tot den Dienst des Woords noodig zijn, niet meer „onderhouden“ kan, de Kerk thans zelf deze opleiding ter hand moet nemen, en daarvoor kerkelijke scholen in 't leven moet roepen? Ook onze Gereformeerde vaders hebben, wanneer de Overheid vijandig stond tegenover de Gereformeerde religie en haar scholen daarom voor de Kerk onbruikbaar waren, zulke kerkelijke kweekscholen opgericht, en niemand kan dus beweren, dat de Kerk haar bevoegdheid te buiten gaat,

wanneer ze dit ook thans opnieuw doet. En waar ge op de historie der Gereformeerde Kerken u beroepen hebt, zoo voegt men ons toe, daar staat het toch wel vast, dat onze Gereformeerde vaders het recht om zulke scholen op te richten, wel hebben toegekend aan de Christelijke Overheid, en wanneer deze dit niet deed, desnoods aan de Kerk, maar dat ze dit nooit hebben gedaan aan „particuliere verenigingen“.

Laat ons hierop in de eerste plaats mogen antwoorden, dat we er geen oogenblik aan gedacht hebben om aan de Kerk het recht te betwisten, wanneer de nood daartoe drong, zelf opleidingscholen voor hare ambtsdragers in het leven te roepen. Al zijn *School en Kerk* twee onderscheiden terreinen, en al behoort het oprichten en onderhouden der scholen niet in eigenlijken zin tot de roeping der Kerk, toch wil dit zeker niet zeggen, dat de Kerk onder bepaalde omstandigheden de zorg voor deze Scholen niet op zich mag nemen. Ook het oprichten van hospitalen en het aanstellen van medische doctoren behoort zeker niet tot de eigenlijke roeping der Kerk en toch kan de Kerk in een heidensch land, waar het Evangelie gebracht moet worden, zulk een medischen dienst wel instellen. Evenzo behoort ook het geven van lager onderwijs zeker niet tot de eigenlijke roeping der Kerk, maar dit belet niet, dat onze Kerken in India lagere scholen onderhouden, om door het volksonderwijs het Christendom ingang te doen vinden bij de bevolking. Er zijn dingen, die de Kerk nooit doen mag, gelijk Voetius terecht heeft opgemerkt, omdat ze met den geestelijken aard der Kerk in strijd zijn, zoals het aanwerven van krijgstroepen en het voeren van oorlogen om de religie te verdedigen; en onze Gereformeerde Kerken in Nederland hebben tijdens de worsteling met Spanje daarom volkomen terecht geweigerd aan het verlangen van Prins Willem te voldoen, om haar organisatie te laten gebruiken voor krijgsoeleinden. Maar het verplegen van zieken, het geven van Christelijk onderwijs en zoo ook de opleiding van de a.s. Dienaren des Woords zijn geen zaken, die op zichzelf met het geestelijk karakter van Christus' Kerk in strijd zijn. Zelfs mag de Kerk niet alleen deze zaken ter hand nemen, maar kan ze ook *roepen* wezen om dit te doen. Evenzeer als onze Gereformeerde vaders kerkelijke kweekscholen in het leven hebben geroepen te Eindhoven en te Londen, toen in ons land de Hoogescholen onbruikbaar waren voor de opleiding en het zenden naar buitenlandsche Hoogescholen te veel geld zou hebben gekost, zoo is het ook volkomen te begrijpen en te billijken geweest, dat in de vorige eeuw, toen de Hoogescholen door het ongelooft overheerd werden, de Kerken, die prijs stelden op haar belijdenis, liever dan hare studenten aan den invloed van dit ongelooft onderwijs bloot te stellen, zelf kerkelijke kweekscholen hebben opgericht. Zoo is niet alleen in Nederland gehandeld, maar evenzeer in Zuid-Afrika en Noord-Amerika. Het was niet, omdat men een kerkelijke kweekschool de eenige juiste wijze van opleiding achtte, of oordeelde, dat de Kerk alleen bevoegd was om theologisch onderwijs te geven, maar omdat men noodgedwongen wel tot het oprichten eener eigen kweekschool moest overgaan, omdat de invloed, die van het onderwijs aan de Landhoogescholen uitging, voor de Kerk verderfelijk was gebleken. En al zijn we niet blind voor het gevaar, dat verbonden is aan deze opsplitsing der Theologie in een kerkelijk seminarie, en al gelooven we, dat daardoor de invloed van de Kerk op het volksleven geen geringe schade lijdt, zoals in Noord-Amerika reeds al te duidelijk gezien wordt, toch waardeeren we de beginsel-trouw, die uit de oprichting dezer scholen sprak. Metterdaad, indien de keuze niet anders stond dan of de opleiding aan de Universiteiten te laten doorgaan, maar dan met het droeve gevolg, dat straks heel de Kerk door het ongelooft vergiftigd zou worden, of de Universitaire opleiding prijs te geven en zich terug te trekken in een kerkelijke school ten einde de belijdenis der Kerk te kunnen handhaven, — dan zou ook voor ons geen oogenblik twijfel bestaan, of de laatste weg moest door de Kerk worden bewandeld.

Intusschen is het vraagstuk geheel anders komen te staan, sinds door de goedheid Gods aan ons volk een Hoogeschool is geschonken, die op den grondslag der Gereformeerde beginselen staat en met name wat haar Theologische faculteit betreft, aan de belijdenisschriften der Gereformeerde Kerken is gebonden. Wel is het waar, dat deze Hoogeschool niet uitgaat van de Overheid, maar van een particuliere Vereniging, doch voor de Kerk kan dit principieel toch geen verschil maken. Indien de opleiding een plicht en roeping der Kerk ware, zou de Kerk deze opleiding evenmin aan de Overheid als aan een particuliere Vereniging mogen overlaten, want de *Overheid* heeft evenmin een kerkelijk ambt als particuliere personen. En wat de waarborgen betreft, die zulk een Hoogeschool voor het Gereformeerde karakter van haar onderwijs geeft, behoeft het toch heusch geen betoog, dat de Hoogescholen, die in de 16e eeuw door de Overheid opgericht zijn, al deed de Overheid toen professie van de Gereformeerde religie, nooit zoveel waarborg voor de handhaving der belijdenis hebben opgeleverd als thans de Vrije Universiteit. De Overheid heeft toen telkens hoogleraren aan deze Universiteiten benoemd, ook in de Theologie, die met de belijdenis der Gereformeerde Kerken het volstrekt niet eens waren, en heeft aan de Gereformeerde Kerken voorts elken invloed op de benoeming dezer professoren geweigerd. Terwijl de Vrije Universiteit al spoedig na hare stichting met de Gereformeerde Kerken in een contractueel verband is getreden, waar-

bij
prof
word
verh
en g
Ni
dach
scho
liere
valde
liere
nag
was
geko
heid
zorg
neer
een
der
ander
van l
Ma
de h
enig
om z
zou,
die
Kerk
sticht
ver g
tigent
over
Christ
toch
van o
liere
Konin
Onze
hadde
voor
culier
van l
culier
jonge
gen o
te ga
gen“
verre
eenigh
wezen
Heere
deze m
gegeve
kracht
Konin
Te
van d
initiat
genom
arbeid
ten h
vloet
Protest
der ge
te dru
Catech
tens j
geroepe
te zijn
de he
zonde
strijd
ellendig
profetis
belijder
deze G
geloovig
maakt
of hij
schap
gen“
en dro
de ver
en ziel
lokte sc
tot dit
ontzegg
gaan te
Woord
Nu st
de *Chri*
vereinig
opricht
evenmin
die een
ging vr
overheid
dat, nu
heeft ge
doet vo
zaad of
de gero
volksch
dat een
niet bev
Gerefor
gehouden
ken, da
op den
de parti
overgela
En w
school
geloovig
volmond
heeft v
scholen
men dar
particul
particul
en godd
Christen
Ligt hi
voor die
hebben
macht v
Hoogesc
doel zou
op het
lijden? I
een per
mannen
bestaan
torenbo
hoogmoet
door Go

nieuw doet, der Gerefor-
bt, zoo voegt
och wel vast,
en het recht
wel hebben
Overheid, en
esnoeds aan
looft hebben
ningen".

erste plaats
geen oog-
de Kerk het
nood daartoe
voor hare
roepen. Al
derscheiden
oprichten en
it in eigen-
Kerk, toch
lat de Kerk
len de zorg
mag nemen.
alen en het
ren behoort
roeping der
en heidensch
bracht moet
ienst wel in-
et geven van
de eigenlijke
belet niet,
ere scholen
nderwijs het
inden bij de
ie de Kerk
tius terecht
den geeste-
zijn, zooals
en en het
ligte te ver-
rde Kerken
te recht ge-
rins Willem
te te laten
n. Maar het
geven van
k de oplei-
Woords zijn
et geestelijk
strijd zijn.
ze zaken ter
ok *geroepen*
er als onze-
lijke kweek-
geroepen te
ons land de
en voor de
tenlandsche
ou hebben
in te begrip-
de vorige
door het
Kerken, die
liever dan
ed van dit
stellen, zelf
opgericht,
gehandeld,
en Noord-
t men een
nige juiste
oordeelde,
d was om
maar omdat
t oprichten
t overgaan,
derwijs aan
g, voor de
En al zijn
verbonden
logie in een
ooven we,
le Kerk op
chade licht,
te duidelijk
en we de
ting dezer
in de keuze
leiding aan
aan, maar
straks heel
giftingd zou
andig prijs
ken in een
belijdenis
— dan zou
fel bestaan,
de Kerk

neel anders
goedheid
eschool is
dsdag der
t en niet
cultoift be-
ger Geref-
Wel is het
iet uitgaat
articuliere
k kan dit
en. Indien
der Kerk
g evenmin
articuliere
want de
lijkambt
de waar-
geschool
van haar
th heusch
en, die in
opgericht
professie
poit zoo-
indhaving
verd als
Overheid
aan deze
e Theolo-
Geref-
niet eens
ormeerde
le benoe-
Terwijl
na hare
erken in
len, waar-

bij overeenkomen werd, dat niet één professor in de Theologie benoemd zou worden, zonder dat de Kerk, wat de zuiverheid zijner belijdenis betreft, hem gekeurd en goed bevonden had.

Nu is het zeker waar, dat de gedachte om zulk een Gereformeerde Hoogeschool door een vereniging van particuliere geloovigen te laten oprichten, bij onze vaders niet is opgekomen. Het particuliere initiatief werkte daartoe in die dagen nog te zwak; de vrije actie der burgers was toen nog te weinig tot ontwikkeling gekomen. Het was de Christelijke Overheid, die destijds voor de volksbelangen zorgde, ook voor de Hoogescholen, en wanneer de Overheid dit niet deed, of deed op een wijze, die tegen de geloofsverzuiging der Kerk inging, dan schoot er dus niets anders over, dan dat de Kerk deze taak van haar overnam.

Maar wanneer men op dien grond, aan de historie ontleend, aan particuliere verenigingen het recht zou willen ontzeggen om zulke scholen op te richten, en meenen zou, dat bij ontstentenis van een Overheid, die voor zulke scholen zorgt, alleen de Kerk bevoegd zou wezen deze scholen te stichten, dan zou deze conclusie toch veel te ver gaan en daarmee feitelijk een vernietigend vonnis worden gesproken niet alleen over de Vrije Universiteit, maar over heel de Christelijke actie van onze dagen. Het is toch een der kenmerkende verschijnselen van onzen tijd, dat de actie der particuliere geloovigen in den dienst van Gods Koninkrijk zich zoo sterk ontplooid heeft. Onze vaders wisten daar niet van. Ze hadden geen particuliere verenigingen voor christelijke volkscholen; geen particuliere verenigingen voor de verzorging van krankzinnigen en idioten; geen particuliere verenigingen van jongeligen en jongedochters; geen particuliere verenigingen om drankmisbruik en prostitutie tegen te gaan. Al deze «particuliere verenigingen» zijn te danken aan onzen tijd, en wel verre vandaar dat deze «particuliere verenigingen» iets ongeoorloofs zouden wezen, heeft ons Christenvolk God den Heere te danken, dat Hij in het hart van deze mannenbroeders den lust en ijver heeft gegeven, om op al deze terreinen hun kracht en tijd in dienst te stellen van Zijn Koninkrijk.

Te meenen, dat al deze arbeid alleen van de Kerk zou mogen uitgaan, dat het initiatief alleen door haar zou moeten genomen worden en dat zij bij al dezen arbeid de leiding in handen zou moeten houden, is een Roomsche beginsel, dat vloekt met het grondbeginsel van het Protestantisme, het *algemeen priesterchap der geloovigen*. Of om het nog juist uit te drukken, elk Christen is, zooals onze Catechismus het zoo schoon zegt, krachtens zijn zalving door den Heiligen Geest geroepen om profeet, priester en koning te zijn; hij heeft als «particulier geloovige» de heilige taak om koninklijk tegen alle zonde en kwaad in de maatschappij den strijd aan te binden; priesterlijk over de ellendigen en armen zich te ontfemen, en profetisch op te komen voor de zuivere belijdenis der waarheid Gods. Het is aan deze Goddelijke roeping, dat elk «particulier geloovige» het recht ontleent — en het maakt natuurlijk geen het minste verschil, of hij dit alleen doet, dan wel in gemeenschap met andere «particuliere geloovigen» — om volkszonden als prostitutie en dronkenschap te bestrijden, om voor de verpleging van zieken naar lichaam en ziel te zorgen, en evenzoo om Christelijke scholen op te richten. Wie het recht tot dit alles aan een «particulier geloovige» ontzeggen zou, zou daarmee lijnrecht ingaan tegen wat onze belijdenis en wat het Woord van God ons leert.

Nu stemt ieder dit toe ten opzichte van de *Christelijke volkschool*. Een particuliere vereniging, die een Christelijke volkschool opricht, kenden onze vaders natuurlijk evenmin, als een particuliere vereniging, die een Universiteit sticht. De volkschool ging vroeger evenzeer van de Christelijke overheid uit. En toch zal niemand beweren, dat nu de overheid de volkschool neutraal heeft gemaakt en deze neutrale school daardoor voor de opvoeding van het gedoopte zaad onbruikbaar is geworden, *de Kerk* de geroepene zou zijn om overal Christelijke volkscholen in het leven te roepen, en dat een particuliere vereniging hiertoe niet bevoegd zou wezen. De Synode onze Gereformeerde Kerken te Dordt in 1893 gehouden, heeft juist omgekeerd uitgesproken, dat het oprichten dezer scholen niet op den weg lag van de Kerk, maar aan de particuliere verenigingen moest worden overgelaten.

En waar men op het gebied der lagere school de bevoegdheid der particuliere geloovigen, om zulke scholen te stichten, volmondig erkent en zelfs allen lof over heeft voor de mannenbroeders, die deze scholen hebben gesticht, — welk recht heeft men dan om zoo smalend te spreken van een «particuliere vereniging», die een Hoogeschool heeft opgericht, alsof zulk een «particuliere vereniging» een zeer boos en goddeloos ding was, dat eigenlijk onder Christenen niet gevonden mocht worden? Licht hierin niet een krenking en smaad voor die mannenbroeders, die het gewaagd hebben, toen alle Hoogescholen in de macht van het ongelooft waren, een eigen Hoogeschool te stichten, die geen ander doel zou hebben dan den Naam des Heeren op het gebied der wetenschap weer te belijden? En gaat het aan, gelijk nog pas in een persorgaan geschiedde, hetgeen deze mannen uit ijver voor God den Heere bestaan hebben, te vergelijken met den torenbouw van Babel, waar menschelijke hoogmoed tot een pogen verleidde, dat door God gevloekt is geworden?

Dr. H. H. K.

Leestafel.

1. GEREFORMEERD THEOLOGISCH TIJDSCHRIFT. — Redactie: Dr. G. CH. AALDERS te Ermelo, Dr. T. HOEKSTRA te Kampen, Dr. G. KEIZER te Tiel, Dr. C. LINDENBOOM te Amsterdam, Dr. J. RIDDERBOS te Kampen. Vijftiende jaargang. Ad. J. Heusden, A. Gezelle Meertburg. 1914.

Blijkens deze eerste Aflevering — het Mei-Nr. — van den nieuwen jaargang heeft dit Tijdschrift een evolutie doorgemaakt, die het niet eere zijn plaats doet innemen onder de ten onzent voor theologen en theologanten bestemde vakbladen.

»Voor ieder die het theologisch leven onzer dagen bewust meeleeft, is dit Tijdschrift onmisbaar.»

Aldus de UTOEVER in een circulaire, dat hij tegelijk met dit Mei-Nr. verzendt.

Genoemde bewering is werkelijk iets meer dan een volzin uit de markttaal, waarvan sommige heeren uitgevers zich veelal bedienen ter aanprijzing van hun publicaties, en bij welke handelstermen 'n menschen dan onwillekeurig denkt aan dien van: «de beste en goedkoopste in het gebruikte uit 'n chocolade» of Sunlightreep-advertentie. De heer GEZELLE MEERTBURG zegt hier metterdaad niets te veel. Wie het theologisch leven, wat nog iets anders is dan het godsdienstig leven — immers theologie en religie zijn nu eenmaal niet hetzelfde — bewust meeleven, en dat zijn «de mannen van het vak», niet, sedert de laatste jaren, ten onzent ook een stuk of wat vakvrouwen. Deze vak-menschen kunnen het GEREFORMEERD THEOLOGISCH TIJDSCHRIFT, zooals het thans is, niet missen.

En dat geldt nu niet alleen voor gereformeerde theologen en theologanten, maar ook voor alle andere beoefenaars van de wetenschap der godgeleerdheid ten onzent.

In dit Nr. van G. TH. T. is thans een nieuwe generatie van gereformeerde theologen aan het woord op een wijze, waarvan ook niet-gereformeerde theologen zullen erkennen, dat deze jonge geleerden recht van meespreken hebben.

Het zijn drie oud-leerlingen van onze Vrije Universiteit en een van onze Theologische School, die in dit Mei-Nr. aan het woord zijn.

Dr. G. CH. AALDERS, predikant te Ermelo, opent hier met een artikel: *DE STRID OM DEN PENTATEUCH*.

Hij heeft het over de merkwaardige kentering in de opinie der wetenschappelijke wereld ten aanzien van het Pentateuch-vraagstuk. Deze kentering bestaat dan hierin, dat de O.T. critici van den ban der «vier-bronnen hypothese» (J. E. D. en P.), — waarmee men, in aansluiting aan de «vondst van ABURU» (het afwisselend gebruik der namen JAWE en ELOHIM), in de school van WELHAUSEN, gedurende nu meer dan een kwart eeuw, meende het vraagstuk zooal niet opgelost, dan toch zijn oplossing vrij-wel te hebben benaderd, — en in het buitenland en bij ons, langzaam, maar al meer bevestigd raken. Dit artikel, waarin AALDERS blijk geeft van volkomen op de hoogte te zijn ook met de jongere en jongste vakliteratuur, doet daarbij weldadig aan doordart de wetenschappelijke zoo noodige, bezonnenheid bij vooruit.

Volgt Dr. J. RIDDERBOS, hoogleraar te KAMPEN, met een studie: *DE «ARSEN» EN DE «ZACHT-MOEDIGEN» IN HET OUDE TESTAMENT*. Een nauwkeurige exegetische studie omtrent de betekenis en het gebruik dier woorden in het O. T. en waardoor hij dan het juiste oogpunt aanwijst waaronder op de tegenstelling «arm-rijk» en in de zaligprediking bij Lukas in den lofzang van Maria, het rechte licht komt te vallen.

Zijn collega, Prof. T. HOEKSTRA, bespreekt daarna onder den titel: *NIEUWERE HOMILETISCHE LITTERATUUR* een boek van zijn Heideberger ambtgenoot, Prof. F. NIEBERGALL: *WIE PREDIGEN WIR DEN MODERNEN MENSCHEN?* Dit boek heeft twee deelen. Het eerste deel (de Auflage 1909) geeft EINE UNTERSUCHUNG UBER MOTIVE UND QUANTITE (bewegingsredenen en troostgronden); het tweede (de Auflage 1906) bevat EINE UNTERSUCHUNG UBER DEN WEG ZUM WILLEN.

HOEKSTRA geeft van dit boek een goed overzicht maar daarbij, ook wat den «empirisch-psychologischen grondslag» dezer Homiliek betreft, een rake kritiek.

Prof. NIEBERGALL is niet een der onzen. Dan, naar wat ik uit dit artikel omtrent zijn boek leerde, ben ik het goed eens met HOEKSTRA wanneer hij van hem zegt: «Hoewel zijn standpunt en het onze nog al verschillen, kan de Gereformeerde theoloog, kan de Gereformeerde homilist nog wel iets van hem leeren.»

Bijzonder behartigenswaardig dunkt mij wat HOEKSTRA schrijft over het bedenkelijkheid van het eenzijdig «didactisch» preeken; over de noodzakelijkheid van het naar de behoeften van de gemeente preeken; en over de niet minder dringende noodzakelijkheid van het psychologische preeken.

Prof. Dr. A. G. HONIG sluit dit Mei-Nr. met twee kenrige recensies, en wel van den onlangs verschenen Leidsche dissertatie van K. H. ROBINSON: *DE MODERNE THEOLOGIE IN NEDERLAND* en van het jongste werk van Dr. J. J. KNAB: *DOGMATISCHE FRAGMENTEN*.

Noemde ik hierboven het GEREFORMEERD THEOLOGISCH TIJDSCHRIFT, op de thans bereikte hoogte zijner ontwikkeling, een voor alle theologen en theologanten onmisbaar vakblad, wijl het een goed hulpmiddel is tot het kennen van den tegenwoordigen stand onzer Theologie, onder die allen denk ik echter toch het eerst aan de beoefenaars dezer theologie.

Ik meen dan ook goed te doen uit GEZELLE MEERTBURG's circulaire nog een alinea over te nemen:

»Het voortbestaan van het Geref. Theol. Tijdschrift is, dank zij het klimmend aantal abonnees, verzekerd. De Redactie zou echter gaarne *sonder den prijs te verhoogen* het Tijdschrift nog wat uitbreiden. Dit is mogelijk, zoo al onze Gereformeerde predikanten zich abonneeren.»

Zou het ook niet mogelijk zijn, bij een volgende jaargang het formaat wat meer gelijk te maken aan dat van de andere theologische vakbladen, die in ons land verschijnen?

De lang niet minderwaardige inhoud eischt, naar het mij voorkomt, een met dien anderen evenmatigen vorm.

2. JAARBOEKJE van den bond van Zondagschoolvereenigingen die zich gesteld hebben onder toezicht van den Raad der Gereformeerde Kerk te Amsterdam. Anno 1914.

De samenstellers — J. R. GORIS, G. Y. D. STEEN en A. VERLEUR, — spreken den wensch uit, dat dit hun boekje, «afgedrukt voor het Zondagschoolwerk in het algemeen, en voor den Bond in het bijzonder wekken en vernieuwende moede moge».

En dat kan het.

Het verslag over het jaar 1913/14, waarmee het begint, heeft als motto deze conclusie van het Congres van Gereformeerde Evangelisatie: «Het Congres is van oordeel, dat de Kerk van de Zondagschool als een der uitnemendste mid-

len voor haar Evangelisatie-activiteit onder de jeugd heeft gebruik te maken.»

En het verslag opent dan met dit zeer ernstig woord, gesproken op de jongste vergadering van JACHIN, door Des TAZELAAR, van WESPE:

»Toeft niet langer, want dan is de gelegenheid misschien voorbij.»

De Zondagschool is voor velen nog het eenige middel om ze (de kinderen) met het Woord Gods te bereiken.

Doch het staat te vreezen, dat dit over 10 of 20 jaar ook uit zal wezen. Als de anti-thesen bij voorkeur zoo scherp gesteld wordt, gelijk thans reeds het geval is, dan is het te voorzien dat, als zij die nu nog kinderen zijn, anders zullen zijn geworden, deze hun kinderen niet meer zullen toestaan de Gereformeerde Zondagschool te bezoeken. De onderwijzers in de Stads- (Zondag) scholen weten er reeds van te spreken, dat er ouders zijn, die het hun kinderen nu al bevalen verbieden.»

En ook de Verslaggever zelf schrijft: «t Behoort steeds meer tot de zeldzaamheden, als men een kind van beslist ongelooftige ouders op de Zondagschool krijgt, 't is nog de schare der onverschilligen die men bereiken kan.»

Maar ook door wat dit verslag omtrent de organisatie en de werkzaamheid van den Bond mededeelt, kan het daarvoor liefde wekken en vernieuwvuldigen.

Het verhaal van een jaarvergadering met Dr. HAMBRECHT's belangrijke lezing over «Indrukken van het Congres voor Gereformeerde Evangelisatie» en van een propagandavergadering in de Keizersgrachtkerk, op 22 Januari 1914, waarin Dr. MULDER van Bessum zijn opwekkende rede hield: JESUS, DE ONTFERMER, EN DE ZONDAGSCHOOLARBEID en van welke rede in dit boekje een uittreksel is opgenomen.

Verder spreekt het verslag van de twee OPLEIDINGSKLASSEN die de Bond heeft, (Bloemgracht en Pieter Nieuwlandstraat); van het BOKKENFONDS en VAN DE FINANCIEN.

Uit het in dit boekje afgedrukte Bondslied neem ik dit couplet over:

De Zondagschool bracht 't Woord van God,
Weer in de huisgezinnen,
Fel was de smaad, de schimp, de spot,
Toch moest zij overwinnen!
't Verdoolde zocht zij weer,
En aprak het van den Heer,
Die kleinen tot Zich nam,
Toen Hij op aarde kwam,
En kindren bleef beminnen!

Uit een tabel blijkt, dat een 8-tal Vereenigingen, waarvan naam 19 Zondagscholen uitgaan, bij den Bond zijn aangesloten.

De namen der leden van de Commissie van TOEZICHT, van die voor de OPLEIDINGSKLASSEN en van die voor PROPAGANDA en OVERZICHT vindt men op p. 22 vermeld, terwijl het boekje eindigt met een CATALOGUS van het «boeken-fonds» van den Bond.

Bij den Secretaris, G. V. D. STEEN, Lod. Tripstraat 18, te Amsterdam, zijn exemplaren van dit jaarboekje verkrijgbaar en kan men ook zijn geldelijke bijdrage voor den Bond zenden.

G.

Officieele Berichten.

Notulen der vergadering van de Geref. Kerken in de klasse Barendrecht, gehouden te Barendrecht 4 Maart 1914.

1. De praeses van den kerkeraad der roepende kerke, Dr. Schouten van Ridderkerk, opent te half negen de vergadering. Gezongen worden Ps. 68: 14, gelezen Jesaja 62. De praeses gaat voor in gebed.
2. Op verzoek van den praeses zien Dr. Runka en van Duin de credentie-brieven na. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd. Eene kerk heeft een instructie. Numansdorp is vertegenwoordigd door twee onderlingen.
3. Het moderamen bestaat uit Dr. Schouten praeses, Dr. Goote scriba en Dr. Kunst assessor. De laatste volgens besluit der vergadering wegens afwezigheid van Dr. Koolstra.
4. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en onveranderd goedgekeurd.
5. Dr. Steenhuis leest het rapport van de visitatie der kerken te Numansdorp en te Zuid-Beijerland.
6. Dr. Greydanus leest het rapport der commissie (bestaande uit Dr. Goote, Greydanus, Kunst, Schouten en Steenhuis) in de vorige vergadering benoemd, om de classis te adviseren aangaande de principieel en praktisch beste wijze van evangeliseeren in onze classis. Dit rapport strekt om op den voorgrond te stellen de roeping van ieder geloovige om van het Evangelie te getuigen; om vervolgens de roeping van iedere plaatselijke kerk vast te leggen om in eigen omgeving evangelisatie te drijven, en om uit te spreken, dat zooveel noodig en mogelijk de classis dezen arbeid geestelijk en financieel steunde. De commissie stelt voor, eenige broeders te benoemen 1°, om enkele vragen op te stellen betreffende dezen arbeid, die bij de kerkvisitatie kunnen gesteld worden en 2°, om de plaatselijke kerken op te wekken tot en leiding te geven bij dezen arbeid. De commissie acht aanneming van de voorstellen Oud-Beijerland en Ridderkerk van vorige vergaderingen overstaand (een blad of een tent) vooralsnog ongewenscht. Aan de discussie nemen vele broeders deel. De conclusies en voorstellen der commissie worden met algemeene stemmen aangenomen. In de commissie worden gekozen Dr. Greydanus, Dr. Goote en Dr. Kunst.
7. Een ingekomen schrijven van den heer A. S. Jr. aan de e.k. Generale Synode wordt voor kennisgeving aangenomen.
8. Gelezen wordt een aanvraag van de classe Brielle om ook voor de maanden Juni, Juli en Augustus hulp voor den vacaturedienst te ontvangen. Wordt toegestaan.
9. In behandeling komt de instructie van de kerk van Barendrecht, inhoudende berisping tegen de wijze waarop de percentage geregeld is. De classis gevoelt het bezwaar en geeft de kerk van Barendrecht in overweging betreffende deze zaak in de volgende vergadering een voorstel in te dienen.
10. Deputaten naar art. 11 en 13 K.O. rapporteeren de aanvraag van de kerk te Heerjansdam voor haren emeritus-dienaar te hebben onderzocht, en stellen voor die aanvraag toe te staan. Aldus wordt besloten.
11. De kerk van K. vraagt voor 1914 wederom den financieelen steun der classis. Dit verzoek wordt niet ingewilligd. Besloten wordt aan de kerk een som voor eens te schenken, om het resultaat van de nog verschuldigde huysom te voldoen.
12. Bij de rondvraag naar art. 41 K.O. wordt geen advies gevraagd.
13. De kerk van Klaaswaal vraagt voor de volgende drie maanden vervulling in drie vacaturebeurten. Wordt toegestaan.
14. De pauze wordt gehouden. Dr. Steenhuis

gaat voor den maaltijd in gebed voor, Dr. Greydanus dankt.

15. Een onderzocht heeft plaats, volgens het in Sept. 1913 genomen besluit, naar hetgeen sedert het verzenden van de desbetreffende circulaire gedaan is in de kerken der classe tot verbetering der predikantstramenten. Elk der kerken antwoordt op de gestelde vragen. Een opgewekte en ernstige discussie volgt daarop. Rapport in de Part. Synode zal worden uitgebracht. De zaak komt in de Septembervergadering weer aan de orde.

16. De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Aangewezen worden voor Klaaswaal 19 April Dr. Kunst, 10 Mei Dr. Schouten, 21 Juni Dr. Koolstra, en voor de classe Brielle maand Juni Dr. v. Pernis, Juli Dr. Sleeswijk Visser, Augustus Dr. Goote.

17. Alle collecten en quota blijken, volgens mededeeling der quaestores, ontvangen.

18. Dr. Sleeswijk Visser rapporteert mede namens broeder Dubbelman van het nazien der boeken van de quaestores. Alles werd in orde bevonden.

19. Roepende kerk voor de e.k. vergadering is Rijsoord. Die vergadering zal worden gehouden D. V. 13 Mei '14. Aanvangs uur 8½ uur.

20. De korte notulen worden gelezen en goedgekeurd.

21. De censura morum wordt gehouden. Geen bezwaren doen zich voor.

22. Dr. Heldema gaat op verzoek van den Praeses in dankzegging voor.

De praeses sluit de vergadering.

De Actuaris,
J. G. KUNST.

Vergadering van de classis Barendrecht der Geref. Kerken te Barendrecht op 4 Maart 1914.

De praeses van den Kerkeraad der roepende kerk, Dr. M. Schouten, opent te half negen de vergadering.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

Het moderamen bestaat uit: Dr. M. Schouten, praeses; Dr. C. Goote, scriba en Dr. J. G. Kunst, assessor. De laatste volgens besluit der vergadering bij afwezigheid van Dr. B. Koolstra. De notulen der vorige vergadering worden onveranderd vastgesteld.

Dr. D. Steenhuis leest het rapport van de visitatie der kerken te Numansdorp en Zuid-Beijerland.

Dr. S. Greydanus rapporteert namens de commissie, in de vorige vergadering benoemd, om de classis te adviseren nopens de principieel en praktisch beste wijze van Evangeliseeren in onze classis, (welke comm. bestaat uit: Dr. G. Goote, Dr. S. Greydanus, Dr. J. G. Kunst, Dr. M. Schouten en Dr. D. Steenhuis).

Dit rapport stelt op den voorgrond: de roeping van ieder geloovige om van het Evangelie getuigenis af te leggen in eigen kring; toont vervolgens aan de roeping van iedere plaatselijke kerk om in eigen omgeving te evangeliseeren, en spreekt uit, dat zooveel noodig en mogelijk de classis dezen arbeid steunde; stelt ten slotte voor een drietal deputaten te benoemen: te om enkele vragen op te stellen betreffende dezen arbeid, die bij de kerkvisitatie kunnen gesteld worden, en te om de plaatselijke kerken op te wekken tot, en leiding te geven bij den arbeid en daartoe, op verzoek van den betrokken kerkeraad, in de kerken met de gemeente te spreken.

Aan de discussie wordt door vele broeders deelgenomen. De voorstellen van Oud-Beijerland (een weekblad uit te geven) en van Ridderkerk (tentzending) worden vooralsnog niet aangenomen. Conclusies en voorstellen der commissie worden met algemeene stemmen aangenomen, en bij stemming tot deputaten benoemd Dr. C. Goote, Dr. S. Greydanus, Dr. J. G. Kunst.

Een ingekomen schrijven van den heer A. S. Jr. aan de e.k. Gen. Syn. wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aan de classe Brielle wordt hulp voor den vacaturedienst in de maanden Juni, Juli en Augustus toegestaan en voor Juni aangewezen: Dr. M. A. van Pernis, voor Juli Dr. S. Sleeswijk Visser en voor Aug. Dr. D. Goote.

In behandeling komt een instructie der kerk van Barendrecht, inhoudende bezwaar tegen de wijze waarop de percentagebepaling voor de Part. Syn. is geregeld. De classis gevoelt iets voor het bezwaar en geeft in overweging, in de volgende vergadering een voorstel in te dienen dat een betere methode aangeeft.

Deputaten naar Art. 11—13 D. K. O. rapporteeren de aanvraag van Heerjansdam nader te hebben onderzocht, en te adviseren de aanvraag toe te staan. Aldus besloten.

Klaaswaal vraagt bijzondere steun, besloten wordt het resterende van de huysom voor de kerk te voldoen.

Bij de rondvraag naar Art. 41 wordt geen advies gevraagd.

De kerk van Klaaswaal vraagt drie vacaturebeurten te vervullen. Toegestaan. Dr. J. G. Kunst, Dr. M. Schouten en Dr. R. Koolstra worden daarvoor aangewezen.

Een onderzocht heeft plaats volgens in Sept. genomen besluit naar hetgeen tot verbetering der tractementen is gedaan sedert het verzenden der desbetreffende circulaire. Namens elke kerk wordt op de desbetreffende vragen geantwoord. Een opgewekte, ernstige bespreking volgt. Rapport zal in de Part. Syn. worden uitgebracht en de zaak in Sept. wederom behandeld worden.

Alle collecten en quota zijn ontvangen en de boeken der quaestores in orde bevonden.

Roepende kerk voor de volgende vergadering is Rijsoord, te houden in Mei.

Na lezing der korte notulen en censura morum gaat Dr. R. Heldema voor in dankzegging en wordt de vergadering gesloten.

Namens de Classis
C. GOOTE, Scriba.

voorkomen, dat de kerk haar arbeid voortzet, ook door middel van het geld derzulken, die met de kerk gebroken hebben, behoort men uit de kerk te treden.

De financiële schade die door de uitredingen aan de kerk berokkend werd, is echter niet groot. Het is toch gebleken, dat in 1911 slechts 34 pCt.; in 1912 bijna 40 pCt. en in 1913 bijna 37 pCt. der uitgetreden niet in de kerkelijke belasting waren aangeslagen; dus over het algemeen genomen, iets meer dan twee derden der uitgetreden betaalden niets in de kerkelijke belasting. En van het groote derdendeel der betalenden waren drie vierden in de drie laagste klassen der belasting geplaatst. Op het papier bedraagt het verlies voor de kerk door uitreding in 1911: 12,367 mark; in 1912: 18,988 mark; in 1913: 33,988 mark. Maar dit verlies is in werkelijkheid niet zoo hoog. Want van de drie laagste klassen van de kerkelijke belasting komt slechts 55 pCt. der betaalde penningen aan de kerk ten goede; 45 pCt. valt weg door administratie-kosten, vertrek en overlijden. Voorts moet men in rekening brengen dat in 1911, 785 personen, die 8393 mark belasting betalen; in 1912, 831 personen die 3899 mark belasting inbrengen, en in 1913 839 personen met 5191 mark belasting, tot de kerk weer zijn teruggekeerd.

Overigens kan men zeggen dat de beweging in Berlijn aan het verflauwen is. Het aantal uitredingen in de maand Maart was de helft van dat van Februari. In andere streken van Duitschland heeft het comite «Confessionals» niet veel succes. In Hannover kon men niets bereiken, evenmin als in Bochum en Leipzig en Plauen. De beweging, welke op touw gezet kon worden omdat breede kringen van het Deutsche volk zich om het kerkelijke leven in het geheel niet bekommeren, heeft althans dit goede bewerkt, dat met meer ernst en klem dan te voren de vraag gesteld wordt: wat is er te doen om het terrein dat de Kerk verloor, te herwinnen!

Zwitserland. Het Calvin-monument te Genève.

Toen vier jaren geleden de gedachtenis gevierd werd van het feit, dat voor 400 jaar Calvin geboren was, werd te Genève de eerste steen gelegd van een monument ter herinnering aan de Calvinistische reformatie. In 1903 schreef een commissie een prijzavraag uit voor een ontwerp van zulk een monument uit een bouwkundig, en in 1909 een uit een beeldhouwkundig oogpunt. Sedert 1909 hebben de kunstenaars ijverig gewerkt aan de uitvoering van het bekroonde plan. De hoofdgedachte van het ontwerp is om aan een zinnebeeldigen muur aan den voet van denouden muur van Genève de standbeelden te laten verrijzen van de mannen die de Calvinistische reformatie geleid of gestund hebben en daarbij een reeks van bas-reliefs te plaatsen, welke gewichtige gebeurtenissen in de geschiedenis der Gereformeerde volken voorstellen. Opzettelijk heeft men daarbij alles vermeden, wat aan iemand aanstoot zou kunnen geven, als afbeeldingen van veldslagen en vervolgingen, en die alleen gekozen, welke den wadom des geloofs, van de burgerlijke en van de staatkundige vrijheid, onder den invloed van den Gereformeerden geest, voorstellen.

Ook moet opgemerkt worden, dat het monument, daar het in Genève staat, niet in het algemeen de reformatie der 16de eeuw wil voorstellen, doch alleen de Calvinistische, dus den tak der groote beweging, wier leider Calvin en waarvan de wieg Genève is. Desniettemin zal het een gedenkteeken zijn, waarin alle volken vereenigd zijn, daar Calvin's invloed zich bijna over alle deelen der wereld heeft laten gelden.

Het middelpunt van het monument met de standbeelden van Calvin en zijne medearbeiders Farel, Knox en Bera is gereed, en zij die het gezien hebben, getuigen dat dit een kunstwerk van groote waarde is. Aan beide zijden staan op lagere plaatsen de standbeelden van Staatslieden en heerschers, die zes volken vertegenwoordigen: Coligny voor Frankrijk, Cromwell voor Engeland, Willem de Zwijger voor Nederland, Roger Williams voor N.-Amerika, de groote keurvorst voor Duitschland en Boekay voor Hongarije. Acht bas-reliefs zullen daarbij worden aangebracht. Enkele van die standbeelden en bas-reliefs zijn reeds afgewerkt, en men hoopt het monument in 1915 te kunnen onthullen.

Op het monument komen verschillende opschriften, die een gewichtig deel van het bouw-ontwerp uitmaken. Het grootste van die is de zinspreuk van de stad Genève «Post tenebras lux» (Na duisternis licht), welke betrekking heeft op de geheele beweging der Reformatie. Ook zullen het gebed des Heeren in het Fransch en in het Engelsch en eenige historische spreuken in het monument gebeteld worden.

De kosten van het monument zullen ongeveer f. 350,000 bedragen, waarvoor Genève alleen bijna f. 200,000 heeft gegeven. De namen van de voorloopters der Reformatie, als Wyclif, Huss, Waldus en die van andere reformatoren, als Luther, Zwingli, Cranmer, zullen ook in de steenen van het monument gegrift worden om de broederlijke gemeenschap van alle Protestantische kerken tot uiting te brengen.

Wij, Gereformeerden in Nederland, kunnen wel met het denkbeeld om een gedenkteeken voor Calvin op te richten, niet ingenomen zijn, omdat dit met den geest van den groten reformator niet strookt, en wij overtuigd zijn, dat de schoonste eerezuil voor hem opgericht wordt, als wij ons openbaren als «sissus de Calvin». Maar toch mogen wij niet voorbijgaan, dat wanneer menschen, die over het algemeen geen geesteskinderen van Calvin zijn, zich geroepen gevoelen voor den groten reformator een monument op te richten, daarmee de groote betekenis die hij gehad heeft voor de geheele wereld, erkent wordt.

WINCKEL.

Buitenland.

Duitschland. De financiële schade der Ev. kerk van Berlijn door het uitredren van vele harer leden.

Uit ambtelijke mededeelingen blijkt, dat in 1911, 5135 personen; in 1912 6214 personen; in 1913 12,731 personen de Evangelische kerk, meest ten gevolge van de agitatie van het comite «Confessionals» hebben vaarwel gezegd.

Hoe staat het nu met het financieel verlies, dat de Evangelische kerk door al deze uitredingen lijdt? Een der argumenten, die gebruikt worden om de menschen er toe te brengen aan de kerk een schiedbrief te geven, is, dat de kerk onderhouden wordt door de leden der kerk; die daarvoor door de overheid worden aangeslagen. Ieder die lid der kerk is en over een bepaald inkomen beschikt, wordt dus door den Staat verplicht voor het kerkelijk leven te betalen. Men kan zich alleen aan die verplichting onttrekken, door officieel te kennen te geven dat men met de kerk breekt. Om dus te

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

VIII.

EEN LEVENSLUOP.

»Ge speelt zeker het liefst zulke liederen als vandaag niet?» zei de tuinman. »Dat komt anders niet zoo veel voor en verhaasde mij wel een weinig.»

»Het is bij mij ook niet altijd zoo geweest, antwoordde de speelman. »Vroeger speelde ik liever kermisdansen of muziek, waarbij men in de herberg dansen kon. Maar dat is nu geheel veranderd.»

»En hoe?»

»Is een heel geschiedenis om u dat te vertellen. Maar als gij en uw vrouw het wilt aanhooren zal ik het toch gaarne doen, opdat de naam des Heeren er door gezongen worde.»

»Heel gaarne. Blijft vanavond bij ons eten en vertel u ons geschiedenis. Maar eerst moet ge mij toch eens zeggen waar ge geleerd hebt zoo